

S T A T U T

OGÓLNOPOLSKIEGO PRACOWNICZEGO

ZWIĄZKU ZAWODOWEGO

„KONFEDERACJA PRACY”

– tekst jednolity –

uchwalony 22 października 1999 r. w Warszawie, ze zmianami uchwalonymi na:

1. II Nadzwyczajnym Zjeździe Programowo-Statutowym w Łodzi, 26 stycznia 2000 r.,
2. II Krajowym Zjeździe Delegatów w Warszawie, 23 listopada 2002 r.,
3. IV Krajowym Zjeździe Delegatów w Wildze, 19 listopada 2005 r. oraz
4. Nadzwyczajnym Krajowym Zjeździe Delegatów w Warszawie, 22 listopada 2008 r.
5. VI Krajowym Zjeździe Delegatów w Warszawie, 28 listopada 2009 r.
6. VII Krajowym Zjeździe Delegatów w Warszawie, 28 listopada 2013 r.
7. VIII Krajowym Zjeździe Delegatów w Łodzi, 16 listopada 2018 r.
8. IX Krajowym Zjeździe Delegatów w Łodzi, 26 października 2023 r.

ROZDZIAŁ I

POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1.

1. Związek nosi nazwę:
Ogólnopolski Pracowniczy Związek Zawodowy „Konfederacja Pracy”, w skrócie: OPZZ „Konfederacja Pracy” dalej zwany Związkiem.
2. Nazwa i znak graficzny OPZZ „Konfederacja Pracy” stanowi własność Związku.
3. Oznakami zewnętrznymi Związku są:
  - a) znak graficzny Związku;
  - b) odznaki Związku;
  - c) flaga Związku;
  - d) pieczęcie Związku.
4. Szczegółowe wzory oznak zewnętrznych oraz ich zastosowanie ustala Zarząd Krajowy Związku.
5. Wzór oraz tryb i zasady przyznawania odznak Związku określa Zarząd Krajowy Związku.

§ 2.

1. Ogólnopolski Pracowniczy Związek Zawodowy „Konfederacja Pracy” jest dobrowolną, niezależną i samorządną organizacją związkową zrzeszającą pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy oraz innej podstawie prawnej.
2. Członkiem Związku może być osoba, która przeszła na emeryturę, rentę, zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne albo czasowo pozostaje bez pracy w związku z jej poszukiwaniem.
3. Związek może tworzyć struktury terytorialne, branżowe i środowiskowe.

§ 3.

1. Związek działa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Siedzibą władz krajowych Związku jest Warszawa.

§ 4.

1. Związek posiada osobowość prawną.
2. Jednostki organizacyjne Związku posiadają osobowość prawną zgodnie z przepisami prawa. W uzasadnionych przypadkach Prezydium Zarządu Krajowego na mocy uchwały może wyłączyć jednostkę organizacyjną Związku z konieczności posiadania odrębnej osobowości prawnej.
3. Organy nadrzędne Związku nie odpowiadają za zobowiązania jednostek organizacyjnych Związku posiadających osobowość prawną.

§ 5.

1. Związek w swej działalności kieruje się zasadami określonymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ustawie o związkach zawodowych i innych aktach prawnych odnoszących się do działania związków zawodowych oraz międzynarodowych aktach prawnych i konwencjach Międzynarodowej Organizacji Pracy ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską.
2. Związek daje możliwość nieskrępowanej wymiany stanowisk i poglądów, przy zachowaniu pełnej tożsamości oraz wzajemnym poszanowaniu różnic i odrębności poglądów członków Związku.
3. Podstawą działania Związku jest Statut.

§ 6.

1. Związek, na zasadach określonych prawem może przystąpić do organizacji międzyzwiązkowych w kraju i za granicą.
2. O przystąpieniu i wystąpieniu decyduje Zarząd Krajowy Związku.

§ 7.

Związek w działalności statutowej jest niezależny od administracji państwowej, samorządowej, pracodawców, partii politycznych oraz organizacji gospodarczych.

ROZDZIAŁ II CELE I ZADANIA ZWIĄZKU

§ 8.

Celami Związku są w szczególności:

1. Reprezentowanie i obrona praw oraz interesów pracowniczych, obywatelskich i socjalnych pracowników i innych osób zrzeszonych w Związku oraz ich rodzin.
2. Kształtowanie aktywności społecznej, etyki zawodowej oraz ochrona godności ludzi pracy.
3. Działanie na rzecz sprawiedliwych relacji społecznych i ekonomicznych w wymiarze lokalnym krajowym i międzynarodowym.
4. Współdziałanie z organizacjami związkowymi, organizacjami i ruchami społecznymi w kraju i za granicą na zasadach partnerskich.

5. Działania na rzecz poprawy poziomu życia związkowców i ich rodzin, poprawy warunków pracy i jej bezpieczeństwa, ochrony zdrowia oraz środowiska naturalnego człowieka.
6. Opiniowanie założeń i projektów ustaw, aktów wykonawczych i decyzji dotyczących spraw pracowników, emerytów, rencistów, osób bezrobotnych oraz ich rodzin.

§ 9.

Związek dąży do osiągnięcia celów między innymi przez:

1. Organizowanie współdziałania członków, prezentowanie stanowiska członków wobec organów władzy ustawodawczej, administracji państwowej, samorządowej i gospodarczej oraz organizacji politycznych, społecznych i stowarzyszeń.
2. Działania na rzecz realizacji porozumień społecznych oraz zawieranie układów zbiorowych pracy, porozumień i innych umów, obronę osiągniętych uprawnień.
3. Kontrolę przestrzegania praw pracowniczych.
4. Podejmowanie inicjatyw na rzecz doskonalenia prawa pracy, systemu ubezpieczeń społecznych i szeroko rozumianej polityki społecznej i gospodarczej.
5. Podejmowanie działań na rzecz godności pracowników i ludzi pozbawionych pracy.
6. Prowadzenie dialogu z organami administracji państwowej, samorządowej, z organizacjami pracodawców i pracodawcami celem realizacji zadań statutowych.
7. Udzielanie pomocy prawnej związkowcom; w ramach możliwości reprezentowanie związkowców przed władzą sądowniczą; podejmowanie interwencji i mediacji w przypadkach konfliktów między pracownikiem – członkiem Związku a pracodawcą.
8. Inicjowanie i organizowanie pomocy członkom Związku, w tym organizowanie form samopomocy i pośrednictwa pracy.
9. Prowadzenie działalności gospodarczej dla uzyskania środków na realizację zadań statutowych.
10. Prowadzenie działalności szkoleniowej, informacyjno-promocyjnej, wydawniczej; udzielanie pomocy socjalnej i charytatywnej, inicjowanie działań na rzecz wypoczynku, kultury, sportu, rekreacji i turystyki oraz rehabilitacji.
11. Korzystanie ze wsparcia funduszy krajowych i międzynarodowych, w tym Europejskiego Funduszu Społecznego.
12. Otaczanie szczególną opieką młodych członków Związku, dbanie o podnoszenie wiedzy, kwalifikacji zawodowych oraz ich adaptację społeczno-zawodową w środowisku pracy.

§ 10.

1. Swoje cele i zadania Związek realizuje poprzez partnerskie współdziałanie z organami władzy i administracji.
W przypadku naruszenia praw i interesów pracowniczych oraz uprawnień Związku, jeżeli spór w tym zakresie nie zostanie rozwiązany w trybie negocjacji – Związkowi przysługuje prawo do akcji protestacyjnych, w tym strajku na zasadach określonych ustawą.
2. Wszelkie akcje protestacyjne w tym strajkowe o zasięgu ogólnokrajowym podejmuje Zarząd Krajowy Związku, a o zasięgu lokalnym Zarząd Wojewódzki za zgodą Prezydium Zarządu Krajowego Związku.
3. Zarząd Krajowy – w ramach możliwości finansowych – tworzy Krajowy Fundusz Strajkowy i Krajowy Fundusz Szkoleniowy i ustala w drodze uchwały zasady korzystania ze zgromadzonych środków obu funduszy.
4. Zarządy Związku wszystkich szczebli powinny w swej działalności stwarzać członkom Związku warunki do prezentacji stanowisk i poglądów oraz popierać ich w walce

o przestrzeganie praw obywatelskich i socjalnych zagwarantowanych w Konstytucji oraz wiążących Polskę normach prawa międzynarodowego.

ROZDZIAŁ III PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁONKÓW ZWIĄZKU

§ 11.

1. Członkowie Związku mają równe prawa i obowiązki z zastrzeżeniem §12 pkt. 2.
2. Przyjęcie w poczet członków Związku następuje na zebraniu założycielskim poprzez złożenie deklaracji członkowskiej w formie pisemnej lub w formie elektronicznej, lub poprzez przekazanie Zarządowi lub Prezydium Zarządu Organizacji Zakładowej lub Międzyzakładowej deklaracji członkowskiej w formie pisemnej lub w formie elektronicznej. Zarząd lub Prezydium Organizacji ma możliwość nieprzyjęcia w poczet członków organizacji podstawowej.
3. Członek związku traci prawa członkowskie:
  - a) w razie śmierci,
  - b) przez wystąpienie z organizacji związkowej,
  - c) w razie wykluczenia,
  - d) w razie zawieszenia.
4. Członek Związku może utracić uprawnienia w razie bieżącego niepłacenia składek. W uzasadnionych przypadkach losowych zarząd organizacji zakładowej lub międzyzakładowej może prolongować spłatę składek na okres do 3 miesięcy lub zredukować wysokość składki do poziomu członka niepracującego.
5. (skreślony)
6. Z chwilą utraty praw członkowskich członek Związku nie może ubiegać się ani partycypować w podziale majątku Związku.
7. Członek władz Związku nie może należeć do innego związku zawodowego zarejestrowanego w Polsce.

§ 12.

Członkowie mają prawo:

1. Uczestniczyć w zebraniach i pracach Związku.
2. Wybierać i być wybieranym do władz wszystkich instancji związkowych na zasadach i warunkach określonych ordynacją wyborczą uchwaloną przez Zarząd Krajowy z zastrzeżeniem, że bierne prawo wyborcze przysługuje – z wyłączeniem zebrania założycielskiego – członkom posiadającym co najmniej 3 miesięczny staż członkowski w Związku.
3. Zwracać się do Związku we wszystkich sprawach dotyczących warunków bytowych oraz pracy i bezpieczeństwa jej wykonywania.
4. Zgłaszać wnioski w sprawie działalności Związku.
5. Uczestniczyć we wszystkich posiedzeniach związkowych, które mają podjąć uchwałę dotyczącą jego osoby.
6. Korzystać z obrony swych praw przez Związek oraz z pomocy socjalnej, prawnej i materialnej Związku w rozmiarze określonym posiadanymi środkami finansowymi.
7. Korzystać z majątku Związku na zasadach określonych uchwałami odpowiednich władz Związku.
8. Być na bieżąco informowanym o decyzjach podejmowanych przez władze Związku na wszystkich szczeblach.

§ 13.

Członek Związku ma obowiązek:

1. Znać treść Statutu Związku, przestrzegać jego postanowień oraz uchwał instancji Związku.
2. Regularnie płacić składki członkowskie.
- 2a. Realizować cele Związku oraz politykę Związku określaną przez Zarząd Krajowy oraz Prezydium Zarządu Krajowego, działać w interesie Związku i jego członków.
3. Uczestniczyć w działaniach podejmowanych przez Związek i popierać wysuwane przezeń postulaty.
4. Współdziałać w kształtowaniu właściwych stosunków międzyludzkich w środowisku pracy.
5. Przestrzegać zasad związkowej solidarności, wzajemnego poszanowania i koleżeńskiej pomocy.

§ 14.

1. W przypadku naruszenia obowiązków członkowskich stosuje się wobec członka Związku następujące kary: upomnienie, odwołanie z funkcji związkowej, zawieszenie, wykluczenie ze Związku.
- 1a. Zawieszenie, o którym mowa w §11 pkt. 3 lit. d Statutu nie może trwać dłużej niż 12 miesięcy.
2. Uchwała o zastosowaniu kary powinna być podjęta po uprzednim zapoznaniu się z opinią zainteresowanego członka Związku.
3. Wobec szeregowych członków Związku kary stosuje zarząd szczebla podstawowego, a wobec członków władz – odpowiedni zarząd wyższego szczebla, z zastrzeżeniem pkt. 3a i 3b.
- 3a. Kary wobec członków Zarządu Krajowego Związku stosuje Zarząd Krajowy większością 2/3 głosów. Od uchwały o zastosowaniu kary wobec członków Zarządu Krajowego, przysługuje odwołanie do Krajowej Komisji Rewizyjnej. Odwołanie od kary winno zostać rozpatrzone na najbliższym posiedzeniu Krajowej Komisji Rewizyjnej, jednak w terminie do 30 dni, przez podjęcie decyzji o utrzymaniu uchwały, zmianie, uchyleniu bądź skierowaniu do ponownego rozpatrzenia. Rozpatrzenie przez Krajową Komisję Rewizyjną jest decyzją ostateczną.
- 3b. Kary wobec członków zarządów organizacji szczebla podstawowego działających na terenie województwa, gdzie nie funkcjonuje Zarząd Wojewódzki stosuje Prezydium Zarządu Krajowego. Od uchwały o zastosowaniu kary przysługuje odwołanie do Krajowej Komisji Rewizyjnej. Odwołanie od kary winno zostać rozpatrzone na najbliższym posiedzeniu Krajowej Komisji Rewizyjnej, jednak w terminie do 30 dni, przez podjęcie decyzji o utrzymaniu uchwały, zmianie, uchyleniu bądź skierowaniu do ponownego rozpatrzenia. Rozpatrzenie przez Krajową Komisję Rewizyjną jest decyzją ostateczną.
4. Od uchwały o ukaraniu przysługuje zainteresowanemu prawo odwołania się do wyższej instancji związkowej w terminie 14 dni kalendarzowych, licząc od dnia doręczenia tej uchwały. Odwołanie od kary winno zostać rozpatrzone na najbliższym posiedzeniu instancji, jednak w terminie do 30 dni, przez podjęcie decyzji o utrzymaniu uchwały, zmianie, uchyleniu bądź skierowaniu do ponownego rozpatrzenia.

5. Decyzja w sprawie zatarcia wymierzonej członkowi Związku kary upomnienia może być podjęta przez instancję, która ją wymierzyła w terminie 6 miesięcy od dnia, w którym karę nałożono. Po 12 miesiącach kara upomnienia ulega samoistnemu zatarciu.

§ 15
(skreślony)

§ 15a.

Za szczególnie aktywną działalność związkową lub aktywne wsparcie działań Związku:

1. (skreślony)
2. Zarząd Krajowy z własnej inicjatywy bądź na wniosek Zarządu Wojewódzkiego Związku, Pełnomocnika Wojewódzkiego Związku, Zarządu Organizacji Zakładowej lub Zarządu Organizacji Międzyzakładowej, może przyznać członkom Związku lub osobom zasłużonym dla działalności Związku tytuł i odznakę „Zasłużony dla OPZZ Konfederacja Pracy”.
3. Zarząd Krajowy i Zarząd Wojewódzki mogą wyróżnić działaczy Związku dyplomem honorowym „Za aktywną działalność w OPZZ Konfederacja Pracy”.
4. Wzór odznaki, o której mowa w pkt. 2 oraz dyplomu honorowego, o którym mowa w pkt. 3 oraz tryb ich przyznawania określa uchwała Zarządu Krajowego Związku.

ROZDZIAŁ IV
WŁADZE ZWIĄZKU

§ 16.

Władzami Związku są:

1. krajowe:
  - a) Krajowy Zjazd Delegatów Związku,
  - b) Zarząd Krajowy Związku,
  - c) Prezydium Zarządu Krajowego,
  - d) (skreślony),
  - e) Krajowa Komisja Rewizyjna.
2. wojewódzkie:
  - a) Wojewódzki Zjazd Delegatów Związku,
  - b) Zarząd Wojewódzki Związku,
  - c) Wojewódzka Komisja Rewizyjna.
3. podstawowe – zakładowe, międzyzakładowe, międzyzakładowe środowiskowe:
  - a) Ogólne Zebranie Członków (delegatów) podstawowej Organizacji Związkowej;
  - b) Zarząd Organizacji Zakładowej, Organizacji Międzyzakładowej, Międzyzakładowej Organizacji Środowiskowej;
  - c) Komisja Rewizyjna.

Zarządy Wojewódzkie Związku, zarządy organizacji zakładowych, międzyzakładowych i międzyzakładowych organizacji środowiskowych mogą powołać Prezydium.

§ 16a.

1. Władze wszystkich szczebli Związku są wybierane w wyborach tajnych przeprowadzanych według zasad określonych w regulaminie uchwalanym przez Krajowy Zjazd Delegatów Związku i Zarząd Krajowy Związku odpowiednio w zakresie własnego działania.
2. W przypadku, gdy liczba uprawnionych do głosowania uniemożliwia przeprowadzenie wyborów tajnych, dopuszcza się wybór władz w głosowaniu jawnym.
3. Kandydaci do władz i funkcji w organizacjach, o których mowa w § 6 ust. 1, zobowiązani są do uprzedniej rekomendacji Prezydium Zarządu Krajowego Związku lub – w szczególnie uzasadnionych sytuacjach – do uprzedniej rekomendacji Przewodniczącego Związku.
4. Osoba, wobec której zastosowano karę nie może kandydować do władz Związku w okresie obowiązywania tej kary.
5. Do władz Związku w bieżącej i kolejnej kadencji nie może kandydować osoba, która została odwołana z funkcji związkowej.

§ 17.

1. Mandat członka organu Związku przed upływem kadencji wygasa w razie:
  - a) rezygnacji z mandatu, utraty praw członkowskich oraz ograniczenia zdolności do czynności prawnych,
  - b) wystąpienia, odwołania z funkcji związkowej bądź wykluczenia ze Związku w trybie ustalonym w Statucie,
  - c) skazania prawomocnym wyrokiem sądowym na karę pozbawienia wolności,
  - d) śmierci,
  - e) niemożności pełnienia funkcji przez okres dłuższy niż 6 miesięcy, chyba że właściwy zarząd podjął inną decyzję.
2. Uchwałę o wygaśnięciu mandatu odnoszącą się do ppkt. b, c, i e podejmuje właściwe władze Związku.
3. W przypadku zaistnienia okoliczności, o jakich mowa w pkt. 1, dokonuje się wyborów uzupełniających na członka danych władz na okres do końca kadencji.

§ 18.

Członkowie władz wykonawczych Związku wszystkich szczebli nie mogą jednocześnie pełnić funkcji w równorzędnych władzach kontrolnych.

§ 18a.

1. Członkiem władz wszystkich szczebli nie może być osoba jednoosobowo zarządzająca przedsiębiorstwem lub dokonująca w imieniu pracodawcy czynności z zakresu prawa pracy, pracownik wchodzący w skład kolegialnego organu dokonującego tych czynności oraz ich zastępcy lub inny wyznaczony do tego pracownik, główny księgowy przedsiębiorstwa i radca prawny przedsiębiorstwa.
2. Zakaz łączenia funkcji określonych w pkt. 1 nie dotyczy osób dokonujących czynności w imieniu pracodawcy lub zarządzających zakładem pracy w strukturach organizacyjnych Związku oraz zatrudniających pracowników w podmiotach tworzonych lub współtworzonych przez Związek bądź jednostkę organizacyjną Związku. Powyższe zasady stosuje się także do pracodawców, w odniesieniu do których Związek lub jego jednostka

organizacyjna jest podmiotem dominującym, w rozumieniu przepisów kodeksu spółek handlowych, stosowanych odpowiednio.

§ 19.

1. Niezależnie od czynności o jakich mowa w §17. pkt. 3, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, władzom związkowym – w przypadku zmniejszenia stanu liczebnego władz organizacji związkowej – przysługuje prawo kooptacji. Liczba członków władz powołanych w drodze kooptacji będącej rezultatem zmniejszenia stanu liczebnego władz organizacji związkowej nie może przekraczać w okresie kadencji 1/5 jej składu osobowego, a w organizacjach szczebla podstawowego 2/5 z wyłączeniem pkt. 3.
2. W przypadku zmniejszenia się stanu osobowego władz związkowych o ponad 50%, dokonuje się wyborów na członka danych władz.
3. W przypadku łączenia, przekształceń oraz wzrostu liczebności organizacji związkowych zasady kooptacji ustala każdorazowo Prezydium Zarządu Krajowego Związku na wniosek zainteresowanych organizacji.

§ 20.

1. Delegaci na zjazdy wszystkich szczebli są wybierani na okres kadencji.
2. Jeśli mandat delegata wygaśnie z przyczyn określonych w § 17. pkt. 1, odpowiednia instancja związkowa może wybrać nowego delegata, który sprawuje tę funkcję do końca kadencji.
3. Jeśli wygasną mandaty więcej niż 50% delegatów, przeprowadza się wybory uzupełniające.

§ 21.

Kadencja władz Związku trwa 5 lat.

ROZDZIAŁ V KRAJOWY ZJAZD DELEGATÓW ZWIĄZKU

§ 22.

1. Krajowy Zjazd Delegatów Związku jest najwyższą władzą Związku.
2. Zjazd może być zwyczajny albo nadzwyczajny.
3. Zjazd tworzą delegaci wybrani zgodnie z ordynacją wyborczą przyjętą przez Zarząd Krajowy.

§ 23.

Do uprawnień Krajowego Zjazdu Delegatów Związku należy:

1. Ustalanie programu działań Związku.
2. Podejmowanie uchwał w sprawach przedstawionych przez Zarząd Krajowy Związku i Krajową Komisję Rewizyjną.
3. Rozpatrywanie i przyjmowanie sprawozdań Zarządu Krajowego i Krajowej Komisji Rewizyjnej.
4. Udzielanie na wniosek Krajowej Komisji Rewizyjnej absolutorium dla Zarządu Krajowego Związku.
5. Uchwalanie Statutu Związku oraz jego zmiany.
6. Podejmowanie uchwały o rozwiązaniu Związku i przeznaczeniu jego majątku.

7. Wybór Zarządu Krajowego Związku, Komisji Rewizyjnej Związku, wybór i odwołanie Przewodniczącego Związku, który jest jednocześnie Przewodniczącym Zarządu Krajowego.
8. Podejmowanie uchwał, stanowisk i rezolucji we wszystkich sprawach istotnych dla Związku.

§ 24.

Krajowy Zjazd Delegatów Związku jest prawomocny, jeżeli bierze w nim udział co najmniej połowa delegatów.

§ 25.

Uchwały Krajowego Zjazdu Delegatów Związku podejmowane są zwykłą większością głosów, z wyjątkiem dotyczących postanowień Statutu i likwidacji Związku, które wymagają dla swojej ważności co najmniej 2/3 głosów obecnych na Krajowym Zjeździe Delegatów.

§ 26.

1. Krajowy Zjazd Delegatów zwołuje Zarząd Krajowy Związku, a o jego miejscu, terminie i porządku obrad określonym przez Zarząd Krajowy zawiadamia nie później niż 14 dni przed terminem rozpoczęcia Zjazdu.
2. Krajowy Zjazd Delegatów może wprowadzić zmiany do proponowanego przez Zarząd Krajowy porządku obrad zwykłą większością głosów.
3. W sprawach nie objętych porządkiem obrad uchwał podjąć nie można.

§ 27.

1. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów zwoływany jest:
  - a) na podstawie uchwały Zarządu Krajowego,
  - b) na wniosek Krajowej Komisji Rewizyjnej podjęty większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej 2/3 członków,
  - c) (skreślony)
2. Zarząd Krajowy zwołuje Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów w terminie nie krótszym niż 3 miesiące od dnia otrzymania wniosku lub podjętej uchwały.
3. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów jest prawomocny przy udziale co najmniej 50% delegatów w pierwszym terminie Zjazdu, a drugim terminie przy udziale nie mniej niż 1/3 delegatów. Zawiadomienie o zwołaniu nadzwyczajnego zjazdu powinno zawierać: porządek obrad, miejsce i oba terminy zjazdu.
- 3a. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Delegatów może wprowadzić zmiany do proponowanego porządku obrad zwykłą większością głosów.
4. W sprawach nie objętych porządkiem obrad uchwał podjąć nie można.

ROZDZIAŁ VI ZARZĄD KRAJOWY ZWIĄZKU

§ 28.

Zarząd Krajowy kieruje pracami Związku w okresie między Krajowymi Zjazdami Delegatów zgodnie z postanowieniami Statutu i uchwałami Zjazdu.

§ 29.

1. Do zakresu działania Zarządu Krajowego Związku należy:
  - a) zwoływanie Krajowego Zjazdu Delegatów,

- b) realizowanie uchwał Krajowego Zjazdu Delegatów,
  - c) uchwalanie i realizowanie rocznych planów działalności Związku,
  - d) podejmowanie uchwały o przystąpieniu (rezygnacji) Związku do krajowych i międzynarodowych zrzeszeń związkowych,
  - e) nadzorowanie działalności Prezydium Zarządu Krajowego Związku,
  - f) określanie kierunków gospodarki finansowej i majątkowej Związku, ustalanie budżetu, zatwierdzanie sprawozdania finansowego,
  - g) powoływanie krajowych komisji problemowych, sekcji branżowych oraz sekcji środowiskowych, określanie zakresu i zasad ich działania,
  - h) zawieranie i wypowiedzanie ponadzakładowych układów zbiorowych pracy,
  - i) wypracowywanie i prezentowanie stanowisk w sprawach społecznych i gospodarczych,
  - j) nadzorowanie i koordynowanie działalności zarządów struktur terytorialnych,
  - k) odbywanie posiedzeń w miarę potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na trzy miesiące,
  - l) interpretowanie postanowień Statutu,
  - m) uchwalanie ordynacji wyborczej,
  - n) decydowanie o nabyciu lub zbyciu środków trwałych i nieruchomości.
2. Zarząd Krajowy podejmuje uchwały dla realizacji zadań określonych w § 9. i § 10.
  3. Zarząd Krajowy określa strukturę wewnątrzorganizacyjną Związku, w tym teren działania oraz siedziby zarządów struktur związkowych.
  4. Zarząd Krajowy w przypadkach niecierpiących zwłoki może podejmować uchwały i decyzje za pośrednictwem drogi elektronicznej.
  5. Posiedzenie Zarządu Krajowego Związku może odbywać się przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej (zdalne posiedzenie).

§ 30.

Zarząd Krajowy może w razie potrzeby powołać zespół roboczy, w skład którego mogą wchodzić także osoby nie należące do Związku. Zakres jego kompetencji i obowiązków określa Zarząd Krajowy.

§ 31.

Uchwały Zarządu Krajowego Związku zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków Zarządu.

ROZDZIAŁ VII PREZYDIUM ZARZĄDU KRAJOWEGO ZWIĄZKU

§ 32.

1. Prezydium Zarządu Krajowego Związku jest organem wykonawczym Zarządu Krajowego.
2. Prezydium wybierane jest przez Zarząd Krajowy na jego pierwszym posiedzeniu.
3. Zarząd Krajowy Związku może dokonać zmian składu Prezydium w trakcie trwania kadencji.

§ 33.

1. Prezydium Zarządu Krajowego kieruje bieżącą działalnością Związku.
2. W szczególności do kompetencji Prezydium należy:
  - a) prowadzenie działalności statutowej i gospodarczej Związku, zawieranie umów,

- zaciąganie zobowiązań finansowych,
  - b) realizowanie uchwał i decyzji Zarządu Krajowego,
  - c) zarządzanie majątkiem Związku,
  - d) rejestracja organizacji zakładowych, międzyzakładowych,
  - d') wykreślanie z rejestru organizacji zakładowych, międzyzakładowych,
  - e) odbywanie posiedzeń w miarę potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na 2 miesiące,
  - f) nadzór nad działalnością podstawowych jednostek organizacyjnych.
- 2a. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, w odniesieniu do działań wymienionych w pkt. 2 ppkt. d Prezydium Zarządu Krajowego może w formie uchwały uprawnnić imiennie osobę lub osoby do występowania indywidualnie lub łącznie w imieniu Prezydium Zarządu Krajowego w tym zakresie.
3. Prezydium podejmuje czynności prawne.
4. Prezydium w przypadkach niecierpiących zwłoki może podejmować uchwały i decyzje za pośrednictwem drogi elektronicznej.
5. Posiedzenie Prezydium Zarządu Krajowego może odbywać się przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej (zdalne posiedzenie).

ROZDZIAŁ VIII PRZEWODNICZĄCY ZWIĄZKU

§ 34.

1. Do kompetencji Przewodniczącego Związku należy w szczególności:
- a) kierowanie pracą Zarządu Krajowego,
  - b) reprezentowanie Związku na zewnątrz w szczególności wobec władz, pracodawców, organów administracji oraz organizacji społecznych i politycznych,
  - c) kierowanie bieżącą pracą Związku w okresie między posiedzeniami Prezydium,
  - d) prowadzenie działalności statutowej i gospodarczej Związku, zawieranie umów, zaciąganie zobowiązań finansowych, zarządzanie majątkiem Związku w ramach określonych przez Prezydium Zarządu Krajowego Związku.
2. (skreślony)
3. W przypadku zaistnienia okoliczności wymienionych w §17. pkt. 1, do czasu zakończenia kadencji obowiązki Przewodniczącego może pełnić inny członek Zarządu Krajowego.
4. Decyzję, o której mowa w pkt. 3 podejmuje Zarząd Krajowy większością 2/3 głosów.

ROZDZIAŁ IX KRAJOWA KOMISJA REWIZYJNA

§ 35.

Krajowa Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym Związku.

§ 36.

Do zadań Krajowej Komisji Rewizyjnej należy w szczególności:

1. Kontrolowanie zgodności działań władz Związku ze Statutem oraz realizacji uchwał organów Związku.
2. Kontrolowanie działalności programowej, gospodarczej i finansowej organów Związku i jednostek organizacyjnych.
3. Składanie sprawozdań ze swojej działalności Zjazdowi oraz przedstawianie wyników kontroli i wniosków z nich wynikających organom Związku.

4. Opiniowanie projektu budżetu i sprawozdania finansowego.
5. Składanie wniosków o absolutorium dla władz Związku.
6. Nadzór i koordynacja działalności Komisji Rewizyjnych niższego szczebla i ustalanie wytycznych do ich pracy.
7. Odbywanie posiedzeń w miarę potrzeby.
8. Kontrola płacenia składek członkowskich.

§ 37.

1. Uchwały Krajowej Komisji Rewizyjnej zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków.
2. Krajowa Komisja Rewizyjna w przypadkach niecierpiących zwłoki może podejmować uchwały i decyzje za pośrednictwem drogi elektronicznej.
3. Posiedzenie Krajowej Komisji Rewizyjnej może odbywać się przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej (zdalne posiedzenie).

§ 38.

Każdy organ Związku obowiązany jest ustosunkować się do ustaleń i wniosków Komisji i uwzględnić je w swojej działalności.

§ 39.

W razie stwierdzenia nieprawidłowości w zarządzaniu i gospodarowaniu majątkiem i funduszami Związku, działań sprzecznych z postanowieniami Statutu lub przepisami prawa, Krajowa Komisja Rewizyjna obowiązana jest zawiadomić odpowiednią instancję Związku.

§ 40.

Przewodniczący Krajowej Komisji Rewizyjnej uczestniczy w posiedzeniach Zarządu Krajowego Związku z głosem doradczym.

§ 41.

Kompetencje Krajowej Komisji Rewizyjnej przysługują odpowiednio komisjom rewizyjnym niższych szczebli.

§ 41a.

1. W przypadku zaistnienia okoliczności wymienionych w §17. pkt. 1, do czasu zakończenia kadencji obowiązki Przewodniczącego Krajowej Komisji Rewizyjnej może pełnić inny członek Krajowej Komisji Rewizyjnej.
2. Decyzję, o której mowa w pkt. 1 podejmuje Krajowa Komisja Rewizyjna.

ROZDZIAŁ X WOJEWÓDZKIE ORGANY ZWIĄZKU

§ 42.

1. Zarząd Wojewódzki jest jednostką terytorialną struktury Związku powoływaną i odwoływaną przez Zarząd Krajowy. Jego władze powoływane są według zasad wyrażonych w pkt. 1b przy uwzględnieniu treści pkt. 1c.

- 1a. Wojewódzka Komisja Rewizyjna jest terytorialną strukturą kontrolną Związku. Jej władze powoływane są według zasad wyrażonych w pkt. 1b przy uwzględnieniu treści pkt. 1c.
- 1b. Dla dokonania wyborów pierwszych władz Zarządu Wojewódzkiego i Wojewódzkiej Komisji Rewizyjnej, Zarząd Krajowy zwołuje Wojewódzki Zjazd Delegatów Związku. Ordynację wyborczą Zjazdu przyjmuje Prezydium Zarządu Krajowego.
- 1c. Kolejne wybory władz Zarządu Wojewódzkiego oraz Wojewódzkiej Komisji Rewizyjnej odbywają się na zasadach analogicznych do wyborów Zarządu Krajowego Związku. Wyborów nowych władz wojewódzkich dokonuje Wojewódzki Zjazd Delegatów Związku zwoływany przez Zarząd Wojewódzki Związku.
2. Zarząd Wojewódzki może powoływać i odwoływać oddziały jako struktury pośrednie na terenie własnego działania.
3. Zarząd Wojewódzki może występować z wnioskiem do Prezydium Zarządu Krajowego o rejestrację i wykreślenie z rejestru organizacji związkowych szczebla podstawowego na terenie swojego działania.
4. Zarząd Wojewódzki może reprezentować Związek wobec pracodawców, władz publicznych, organizacji pracodawców oraz innych organizacji na terenie swojego działania.
- 4a. Zarząd Wojewódzki może powoływać i odwoływać wojewódzkie komisje problemowe, sekcje branżowe oraz sekcje środowiskowe, a także określa zakres i zasady ich działania.
5. Zarząd Wojewódzki nadzoruje i koordynuje działalność wszystkich organizacji związkowych na terenie województwa oraz udziela podstawowym organizacjom związkowym wszechstronnej organizacyjnej i prawnej pomocy w rozmiarze określonym posiadanymi środkami finansowymi.
6. Zarząd Wojewódzki realizuje funkcje krajowej organizacji związkowej w indywidualnych sprawach pracowniczych określonych przepisami prawa.
7. Zarząd Krajowy może odwołać Zarząd Wojewódzki, który nie wywiązuje się z obowiązków statutowych w szczególności określonych w pkt. 4, 4a, 5 i 6, a także w uzasadnionych przypadkach może odwołać wojewódzkie komisje problemowe, sekcje branżowe oraz sekcje środowiskowe.
8. Krajowa Komisja Rewizyjna może odwołać Wojewódzką Komisję Rewizyjną.
9. Zarząd Krajowy ma możliwość powołania Pełnomocnika Wojewódzkiego Związku.
10. Pełnomocnik Wojewódzki Związku może reprezentować Związek wobec pracodawców, władz publicznych, organizacji pracodawców oraz innych organizacji na terenie swojego działania do momentu wyboru Zarządu Wojewódzkiego.
11. Pełnomocnik Wojewódzki Związku nie jest władzą Związku w rozumieniu § 16.
12. Zarząd Krajowy może odwołać Pełnomocnika Wojewódzkiego Związku.

ROZDZIAŁ XI

PODSTAWOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ZWIĄZKU

§ 43.

1. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi Związku są organizacje zakładowe, organizacje międzyzakładowe oraz międzyzakładowe organizacje środowiskowe.
  - 1a. Podstawowe organizacje mogą tworzyć koła związkowe.
  2. (skreślony)
  3. (skreślony)
  4. (skreślony)
  5. Emeryci, renciści, osoby bezrobotne, osoby pobierające zasiłki i świadczenia przedemerytalne oraz inne osoby mogą wchodzić w skład kół związkowych, organizacji

zakładowych lub międzyzakładowych lub tworzyć i wchodzić w skład międzyzakładowych organizacji środowiskowych.

§ 44.

1. Organizacje zakładowe i międzyzakładowe posiadają samodzielność w podejmowaniu decyzji dotyczących spraw na szczeblu zakładu pracy lub obszaru swego działania respektując przy tym uchwały nadrzędnych organów Związku.
2. Organizacja zakładowa, międzyzakładowa mogą prowadzić działalność gospodarczą, z zastrzeżeniem §47. pkt. 2a.
3. Organizacja zakładowa i międzyzakładowa korzystają z uprawnień wynikających z prawa pracy, w tym ustawy o związkach zawodowych.
4. Organizacja zakładowa i międzyzakładowa prowadzą działalność w sprawach socjalnych, bytowych i kulturalnych.
5. Organizacja zakładowa i międzyzakładowa dysponują środkami finansowymi, rachunkiem bankowym oraz realizują budżet zgodnie z prawem.
6. W imieniu organizacji zakładowej, organizacji międzyzakładowej oraz międzyzakładowej organizacji środowiskowej działa zarząd. Zarząd organizacji może powołać prezydium zarządu.
7. (skreślony)
8. Zjazd delegatów organizacji podstawowej (zebranie ogólne członków) jest prawomocny, jeżeli bierze w nim udział co najmniej 50% uprawnionych w pierwszym terminie. W drugim terminie zjazd jest skuteczny bez względu na quorum. Uchwały zjazdu podejmowane są zwykłą większością głosów.
9. Organizacje podstawowe prowadzą systematyczną ewidencję swoich członków i przekazują liczbę członków do Zarządu Krajowego.

§ 44a.

1. Organizacja zakładowa, międzyzakładowa lub międzyzakładowa organizacja środowiskowa powstaje w wyniku zebrania założycielskiego odbywanego w sposób fizyczny lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej (zebranie zdalne) osób zgłaszających gotowość przystąpienia do Związku, wyrażoną złożeniem deklaracji członkowskiej przekazanej w formie pisemnej lub w formie elektronicznej, które dokonają wyboru zarządu organizacji.
  - 1a. Koło związkowe jest powoływane i odwoływane uchwałą danej organizacji zakładowej, międzyzakładowej lub międzyzakładowej organizacji środowiskowej. Tworzenie koła związkowego nie jest obligatoryjne. Rejestr kół związkowych prowadzi zarząd odpowiedniej organizacji.
  - 1b. Zarząd organizacji wybrany na zebraniu założycielskim, do momentu rejestracji organizacji przez Prezydium Zarządu Krajowego, stanowi Komitet Założycielski w rozumieniu ustawy o związkach zawodowych lub innego aktu prawnego odnoszącego się do działalności związków zawodowych oraz korzysta z uprawnień i obowiązków przysługujących Komitetowi Założycielskiemu.
2. Po przedstawieniu protokołu z zebrania założycielskiego z podaniem składu osobowego wybranych władz, Prezydium Zarządu Krajowego dokonuje lub odmawia dokonania rejestracji organizacji zakładowej, międzyzakładowej lub międzyzakładowej organizacji środowiskowej, z uwzględnieniem §33. pkt. 2a.
3. (skreślony)
4. Zarząd organizacji przez okres kadencji posiada pełne uprawnienia zarządu organizacji zakładowej i międzyzakładowej, określone w ustawie o związkach zawodowych lub innym akcie prawnym odnoszącym się do działalności związków zawodowych.

5. Zarząd organizacji zakładowej i międzyzakładowej może wystąpić do Prezydium Zarządu Krajowego z wnioskiem o przekształcenie organizacji zakładowej w organizację międzyzakładową lub przekształcenie organizacji międzyzakładowej w zakładową. Dopuszczalnym powodem przekształcenia organizacji może być w szczególności przekształcenie własnościowe pracodawcy lub pracodawców oraz przejście członków Związku danej organizacji do innego pracodawcy.
6. Zakończenie istnienia organizacji stwierdza Prezydium Zarządu Krajowego decyzją o wykreśleniu organizacji z rejestru, która równoznaczna jest z utratą prawa do używania nazwy i znaku Związku, a także niemożnością występowania z roszczeniami finansowymi wobec Związku i utratą prawa do gospodarowania majątkiem organizacji, który przejmuje władza Związku wyższego szczebla.
7. Wzór deklaracji członkowskiej ustala Prezydium Zarządu Krajowego.

§ 44b.

1. Władze Związku wszystkich szczebli organizują zebranie sprawozdawcze – zwoływane minimum raz w roku oraz ogólne zebranie członków (delegatów) w formie zebrania sprawozdawczo-wyborczego – zwoływane nie później niż z upływem kadencji.
2. Do kompetencji zebrania sprawozdawczego należy:
  - a) ocena sprawozdania z działalności władz za miniony okres;
  - b) uchwalenie programu działania władz organizacji;
  - c) podejmowanie uchwał i rozpatrywanie zgłaszanych wniosków.
3. Do kompetencji zebrania sprawozdawczo-wyborczego należy:
  - a) ocena sprawozdania z działalności władz;
  - b) uchwalenie programu działania władz organizacji;
  - c) podejmowanie uchwał i rozpatrywanie zgłaszanych wniosków;
  - d) przeprowadzenie wyborów władz zgodnie z przyjętą ordynacją wyborczą.
4. Władze organizacji wojewódzkich, zakładowych, międzyzakładowych i międzyzakładowych organizacji środowiskowych każdorazowo sporządzają protokół z zebrania sprawozdawczo-wyborczego i niezwłocznie przedstawiają go właściwym władzom nadrzędnym – tj. Zarządom Wojewódzkim (jeśli dotyczy) oraz Zarządowi Krajowemu.
5. (skreślony)

§ 45.

(skreślony)

§ 46.

Do władz wojewódzkich i podstawowych odpowiednie zastosowanie mają postanowienia Statutu dotyczące organów szczebli nadrzędnych w odniesieniu do swojego obszaru działania.

ROZDZIAŁ XIA.

ZASADY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU NARUSZANIA PRZEZ WŁADZE ZWIĄZKU STATUTU ORAZ UCHWAŁ WŁADZ ZWIĄZKU

§ 46a.

1. Władze związku wszystkich szczebli i struktur są zobowiązane do prowadzenia działalności związkowej zgodnie z postanowieniami Statutu oraz uchwałami władz zwierzchnich.

2. Prowadzenie przez władze Związku działalności sprzecznej ze Statutem lub uchwałami władz zwierzchnich Związku powoduje wszczęcie procedury postępowania określonej w niniejszym rozdziale.

§ 46b.

Prezydium Zarządu Krajowego z własnej inicjatywy albo na wniosek odpowiedniego Zarządu Wojewódzkiego lub Wojewódzkiej Komisji Rewizyjnej lub Krajowej Komisji Rewizyjnej może podjąć uchwałę o zawieszeniu lub wykreśleniu organizacji zakładowej, międzyzakładowej lub międzyzakładowej organizacji środowiskowej prowadzącej działalność sprzeczną ze Statutem lub przepisami prawa.

§ 46c.

1. Postanowienia § 46b mają odpowiednie zastosowanie w przypadku naruszenia Statutu lub uchwał władz zwierzchnich przez koła związkowe, a także krajowe komisje problemowe, sekcje branżowe i środowiskowe Związku.
2. Uprawnienia do podejmowania uchwał w tym zakresie w stosunku do koła związkowego jest odpowiedni zarząd organizacji zakładowej, międzyzakładowej lub międzyzakładowej organizacji środowiskowej, a w pozostałych przypadkach Zarząd Krajowy Związku.

§ 46d.

1. W przypadku braku jakichkolwiek oznak funkcjonowania organizacji zakładowej, międzyzakładowej lub międzyzakładowej organizacji środowiskowej przez okres co najmniej 6 miesięcy, Prezydium Zarządu Krajowego z własnej inicjatywy lub na wniosek Zarządu Wojewódzkiego, lub komisji rewizyjnej wyższego szczebla może podjąć uchwałę o wykreśleniu organizacji z rejestru.
2. (skreślony)
3. W sytuacji określonej w pkt. 1 Prezydium Zarządu Krajowego jest zobowiązane do przestania swej decyzji organizacji oraz pracodawcy.

ROZDZIAŁ XII MAJĄTEK ZWIĄZKU

§ 47.

1. Majątek Związku stanowią nieruchomości, ruchomości, udziały, prawa, środki finansowe, majątek uzyskany w drodze następstwa prawnego oraz papiery wartościowe.
2. Majątek tworzy się:
  - a) ze składek członków,
  - b) z darowizn, zapisów, dotacji,
  - c) z innej działalności statutowej.
- 2a. Działalność gospodarcza niezwiązana z realizacją działań statutowych Związku i jego struktur organizacyjnych może odbywać się jedynie na zasadach określonych w uchwale Zarządu Krajowego, z uwzględnieniem §4. pkt. 3.
3. Organizacje zakładowe, międzyzakładowe i międzyzakładowe organizacje środowiskowe same określają wysokość miesięcznej składki członkowskiej, kwotowo lub procentowo.
  - 3a. Zarząd Krajowy określa w uchwale wysokość części składki członkowskiej odprowadzanej na rzecz władz krajowych i wojewódzkich.
4. (skreślony)
  - 4a. Prezydium Zarządu Krajowego może, w szczególnej sytuacji – na umotywowany wniosek organizacji zakładowej, międzyzakładowej lub międzyzakładowej organizacji

- środowiskowej – podjąć uchwałę o obniżeniu na czas określony kwoty odprowadzanej składki członkowskiej na rzecz władz krajowych i wojewódzkich.
5. Przyjęcie, przekazanie i zbycie dotacji, darowizny, zapisu nie może być sprzeczne z interesami Związku.
  6. Podstawę działalności statutowej i gospodarczej Związku stanowi budżet, który – w ramach możliwości finansowych – uwzględnia odpisy na Krajowy Fundusz Strajkowy i Krajowy Fundusz Szkoleniowy, tworzone z odsetka rocznych wpływów ze składki członkowskiej odprowadzanej na rzecz władz krajowych.
  7. Do składania oświadczeń woli w sprawach majątkowych w imieniu Związku są uprawnieni: jednoosobowo Przewodniczący Związku posiadający w tym zakresie upoważnienie Prezydium Zarządu Krajowego Związku lub Przewodniczący Związku łącznie z członkiem Prezydium Zarządu Krajowego Związku.
  8. Zasady określone, w pkt. 5, 6 i 7 obowiązują we wszystkich szczeblach organizacyjnych Związku przy podejmowaniu decyzji w sprawie dysponowania środkami własnymi. W przypadku braku wyłonienia prezydium zarządu organizacji szczebla podstawowego lub prezydium Zarządu Wojewódzkiego Związku, w miejscu prezydium występuje zarząd organizacji szczebla podstawowego lub Zarząd Wojewódzki Związku.

ROZDZIAŁ XIII. ZWIĄZKOWE CENTRUM POLITYKI SPOŁECZNEJ

§ 47a. (skreślony)

ROZDZIAŁ XIII PRZEPISY KOŃCOWE

§ 48.

1. Rozwiązanie Związku może nastąpić na podstawie uchwały Krajowego Zjazdu Delegatów podjętej większością co najmniej 2/3 głosów przy obecności co najmniej 2/3 delegatów.
2. Czynności związane z likwidacją Związku dokonuje komisja likwidacyjna powołana przez Zjazd.
3. Z przeprowadzonych czynności likwidacyjnych komisja, o której mowa w ust. 2, sporządza sprawozdanie i składa je we właściwym sądzie.

§ 49.

W sprawach nie objętych postanowieniami Statutu decyzje podejmuje Krajowy Zjazd Delegatów Związku, a w okresie pomiędzy zjazdami – Zarząd Krajowy.

§ 50.

1. Zmiany w Statucie mogą być dokonane na podstawie i w granicach określonych uchwałą Krajowego Zjazdu Delegatów.
2. Interpretacja postanowień Statutu należy do kompetencji Zarządu Krajowego.